

ДИСЦИПЛІНА “ПОДАТКОВА СИСТЕМА”

Викладач: Пипкіна Л.С.

E-MAIL: LSP51@i.ua

***ТЕМА 1.
СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ
ПОДАТКІВ***

ЗМІСТ

1. Виникнення та історичний розвиток оподаткування.
2. Поняття податку, його роль в економіці України.
3. Основні елементи податку.
4. Класифікація податків.

1. Виникнення та історичний розвиток оподаткування

Салігмен Е. виділяє сім етапів в історії розвитку податків, пояснюючи їх при цьому більшою мірою зі сторони психології, ніж з економіки:

- Переважання ідеї дару.
- Проведення паралелі між податком і проханням держави народу про підтримку.
- Закріплення ідеї допомоги, що надається державі.
- Поширення ідеї про жертву, принесеної народом в інтересах держави, при якій кожен громадянин відмовляється від чого-небудь у блага інтересах громадського порядку ".
- Навіювання ідеї обов'язки, податок боргу платити.
- Поява ідеї примусу з боку держави.
- Виникнення ідеї «певної частки або окладу, встановлених урядом поза будь-якою залежністю від волі платника».

**ПОЧАТКОМ ФІНАНСОВОГО УСТРОЮ
Київської Русі є данини, що служили
МАЙЖЕ ЄДИНИМ ДЖЕРЕЛОМ ДОХОДІВ КНЯЗЯ
І ЙОГО ДРУЖИНИ**

Все населення поділялося на групи:

- вільні податкові (городяни, землероби)
- від податків (духовенство, князівські слуги)

Об'єктами оподаткування виступали:

- земля (добра, середня і гірша),
- двір(чорний, білий),
- будинок (селянський, бобильський).

ВИДИ ПОДАТКІВ ТИХ ЧАСІВ:

- 1. Дари.
- 2. Дань.
- 3. Оброк.
- 4. Ямські гроші.
- 5. Податі на утримання війська:
- 6. Ясак
- 7. Мита:
 - Торгові - за перетин кордону і право торгівлі:
 - «Мит» - за провезення товару через гірські застави;
 - «Вітальня» - за право влаштування складів;
 - «Перевіз» - за переправу через річку;
 - «Вага та міра» за зважування і вимірювання.
 - Судові - коливалися від 5 до 80 грн:
 - «Види» - мито стягується за вбивство;
 - «Продаж» - за інші злочини.

Своєрідними Міністерствами в
області оподаткування служили
«Накази»:

Посольський Наказ - завідував доходами з окремих міст і полоняночними грошима;
Стрілецький - зборами на утримання війська;
Ямський Наказ - складався з податків на платню ямщикам;
Лічильний - центральна ланка управління фінансами, де складався загальний державний кошторис.

ПЕТРО І ДОБРЕ РОЗУМІВ, ЩО ПОДАТКИ - ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО
БАГАТСТВА ДЕРЖАВИ,
ГОЛОВНЕ ПРАВИЛО ЙОГО ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ:
«ВИМАГАЙ НЕМОЖЛИВОГО, ЩОБ ОТРИМАТИ НАЙБІЛЬШЕ З
МОЖЛИВОГО»

- Поява посади «зачінчіков податків»
- Удосконалення системи наказів
- Поява нових видів податків:

*на народження, весілля, похорони,
бороди, відмова від хрещення, податок на тих,
хто не був членом православної церкви*

2. ПОНЯТТЯ ПОДАТКУ, ЙОГО РОЛЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

**Податок – це
обов’язковий, безумовний платіж до
відповідного бюджету, що
справляється з платників податку**

Згідно з Податковим
кодексом України

НЕОБХІДНО РОЗМЕЖОВУВАТИ ТАКІ КАТЕГОРІЇ ЯК «ПОДАТОК», «ВНЕСОК», «ЗБІР» І «МИТО»

Внесок

- це внесення грошей або платіж (єдиний соціальний внесок)

Збір

- це плата, яка стягується з юридичних і фізичних осіб державними органами за право участі, користування будь-чим або за право здійснення тієї або іншої діяльності (Збір за використання води для господарських потреб)

Мито

- це плата, яка стягується з юридичних і фізичних осіб за здійснення в їх інтересах державними органами певних дій (мито, що сплачується з товарів, які переміщуються через митний кордон)

У Податковому кодексі України
КАТЕГОРІЇ «ЗБІР», «ПЛАТА» І «ВНЕСОК»
ОБ'ЄДНУЮТЬСЯ В ЄДИНЕ ПОНЯТТЯ «ЗБІР».

Під збором (платою, внеском) тут розуміється обов'язковий ПЛАТІЖ ДО ВІДПОВІДНОГО БЮДЖЕТУ, ЩО СПРАВЛЯЄТЬСЯ З ПЛАТНИКІВ ЗБОРІВ, З УМОВОЮ ОТРИМАННЯ НИМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИГОДИ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВНАСЛІДОК ВЧИНЕННЯ НА КОРИСТЬ ТАКИХ ОСІБ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ, ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ІНШИМИ УПОВНОВАЖЕНИМИ ОРГАНАМИ ТА ОСОБАМИ ЮРИДИЧНО ЗНАЧИМИХ ДІЙ

ПОДАТОК МАЄ ТАКІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

правова

економічна

суспільна

ІВІСТЬ
• вплив
у на
сфер
у
еконо
мічни
розпо
діл!
верер
уніс
езпен
ДІТІВ!
доход
через
висте
фінан
мусних
прав
виз
ном

ПЛАТІЖ НАБУВАЄ НАЗВУ «ПОДАТОК», ВІДПОВІДАЄ ЙОГО
ЗМІСТУ І ВІДРІЗНЯВСЯ ВІД НЕПОДАТКОВИХ ДОХОДІВ, КОЛИ МАЄ ВІДПОВІДНІ РИСИ
АБО ОЗНАКИ:

- законність;
- імперативність (обов'язковість);
- податки вносяться до бюджету;
- це відчуження частини власності суб'єктів на користь держави;
- нецільовий характер;
- безоплатність (безеквівалентність);
- односторонній характер встановлення – від платника до держави;
- безповоротність – однак платники податків, згідно ПКУ, мають право на бюджетне відшкодування ПДВ, на податкову знижку з податку на доходи фізичних осіб, на повернення надміру сплачених сум податку в бюджет;
- регулярність внесення;
- грошова форма внесення в бюджет.

В ЧОМУ ПОЛЯГАЄ СУТНІСТЬ ПОДАТКІВ?

В обов'язковому перерозподілі національного доходу з метою формування державних фінансових фондів.

Особливістю податків є їх примусовий, обов'язковий характер, який не потребує зустрічної індивідуальної оплатності з боку держави.

За допомогою податків і зборів забезпечується близько 90% надходжень у державний бюджет і більше 70%-у місцевий. Таким чином, у бюджеті акумулюється 40-60% національного доходу.

формування доходної частини бюджету і створенням матеріальних умов для функціонування держави та задоволення загальносуспільних потреб

регулювання грошових доходів, розподіл податкових платежів між юридичними та фізичними особами, галузями економіки, державою в цілому та її територіальними утвореннями, досягненні рівноваги між попитом і пропозицією, виробництвом і споживанням.

фіскальна

регулююча

***Функції
податків***

А ТАКОЖ:

- 3) **Контрольна** - оцінюється доцільність і раціональність кожного податкового платежу і податкової системи в цілому. Реалізується в ході оподаткування при регламентації державою фінансово-господарської діяльності підприємства, отримання доходів громадянами, використанні майна.
- 4) **Стимулююча** - створює умови для розвитку або скорочення (у даному випадку функція виступає дестимулюючій) того чи іншого виду діяльності.
- 5) **Розподільна** - на стадії формування бюджету виступає як фіскальна, регулююча, стимулююча, а на стадії платежів як перерозподільна.

Принципи податків.

- - **Загальність оподаткування** - кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені цим Кодексом, законами з питань митної справи, податки та збори, платником яких вони є згідно з положеннями цих законів;
- - **Рівність усіх платників перед законом**, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації - забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;
- - **Невідворотність** - настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;

- - **Презумпція правомірності** рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданої на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множини) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу;
- - **Фіскальна достатність** - встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженням;
- - **Соціальна справедливість** - установа податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;
- - **Економічність оподаткування** - установа податків та зборів, сплата яких до бюджету однозначно перевищує витрати на адміністрування ;

- - **Нейтральність оподаткування** - установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;
- - **Стабільність** - припускає незмінність основних податкових платежів правил стягнення податку протягом тривалого часу, а також логічність змін податкового законодавства.. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;
- - **Рівномірність та зручність сплати** - установлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності також їх сплати платниками;
- - **Єдиний підхід до встановлення податків та зборів** - визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

3. Основні елементи податків:

Суб`єкт податку або платник оподаткування- особа, на яку законом покладено обов`язок сплачувати податок;

Об`єкт - майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об`єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов`язує виникнення у платника податкового обов`язку.

База оподаткування - це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об`єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов`язання.

Одиниця виміру - конкретна вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування або її частини, щодо якої застосовується ставка податку.

Ставка податку - розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування.

Податкова пільга – передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, або сплата ним податку та збору в меншому розмірі.

Строк сплати податку та збору - період, що розпочинається з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством.

Податковий період - період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів. Податковий період може складатися з кількох звітних періодів.

4. КЛАСИФІКАЦІЯ ПОДАТКІВ

- ❑ *За формою стягнення (прямі, непрямі)*
- ❑ *За економічними ознаками об'єкта (на доходи, на споживання, на майно)*
- ❑ *За способом перекладення*
- ❑ *За повнотою прав використання податків*
- ❑ *За джерелами обкладення*
- ❑ *за суб'єктом оподаткування (юридичні особи, фізичні, змішані)*
- ❑ *За правовою ознакою*
- ❑ *За способом їх стягнення (в залежності від територіального рівня);*
- ❑ *За видом ставки*
- ❑ *За характером використання*
- ❑ *За способом справляння*
- ❑ *За джерелами сплати*
- ❑ *За періодичністю сплати (разові, систематичні)*
- ❑ *За часом дії*

Стаття 9. Загальнодержавні податки та збори

9.1. До загальнодержавних податків належать:

9.1.1. податок на прибуток підприємств;

9.1.2. податок на доходи фізичних осіб;

9.1.3. податок на додану вартість;

9.1.4. акцизний податок;

9.1.5. екологічний податок;

9.1.6. рентна плата;

9.1.7. мито.

**Податковий
Кодекс
України**

СТАТТЯ 10.

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ

□ **До місцевих податків належать:**

- 1. податок на майно (нерухоме майно, плата за землю, транспортний податок) ;
- 2. єдиний податок.

□ **До місцевих зборів належать:**

- 1. збір за місця для паркування транспортних засобів;
- 2. туристичний збір.

ВИДИ ПОДАТКІВ, ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

*За формою оподаткування податки поділяються на **прямі і непрямі**.*

*Критерієм такого поділу стала теоретична можливість перекладання обов'язку сплати податку на іншу особу — **на споживача продукції**.*

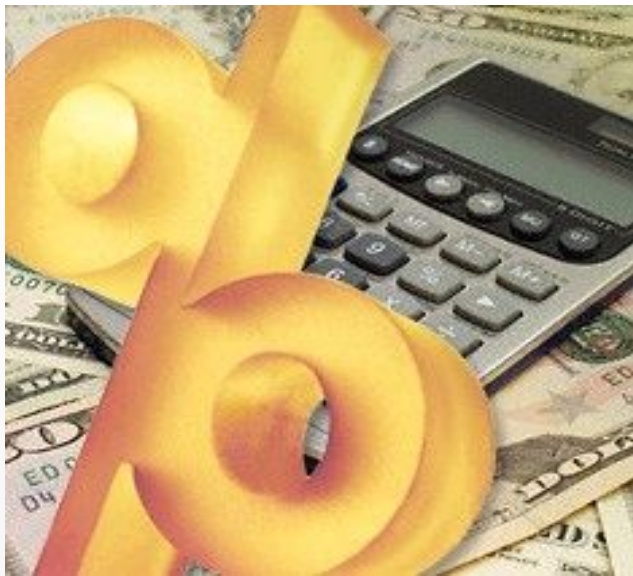

Непрямі податки встановлюються в цінах товарів і послуг, їх розмір для окремого платника прямо не залежить від його доходів.

Слід підкреслити: оскільки непрямі податки включаються до ціни, то їх платить в абсолютному розмірі більше той, хто більше споживає, а більше споживає той, хто має вищі доходи. Тому непрямі податки ще називають **податками на споживання**.

Непрямі податки в Україні : податок на додану вартість (ПДВ), акцизний збір, мито.

Прямі податки встановлюються відносно платників. Їх розмір залежить від розміру об'єкта оподаткування. Кінцевим платником прямих податків є той, хто одержує дохід, володіє майном.

Прямі податки – всі прибуткові та майнові податки (наприклад податок з доходів фізичних осіб, податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, плата (податок) за землю, податок на промисел, податок на прибуток підприємств).

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ, ЇЇ НАПРЯМИ

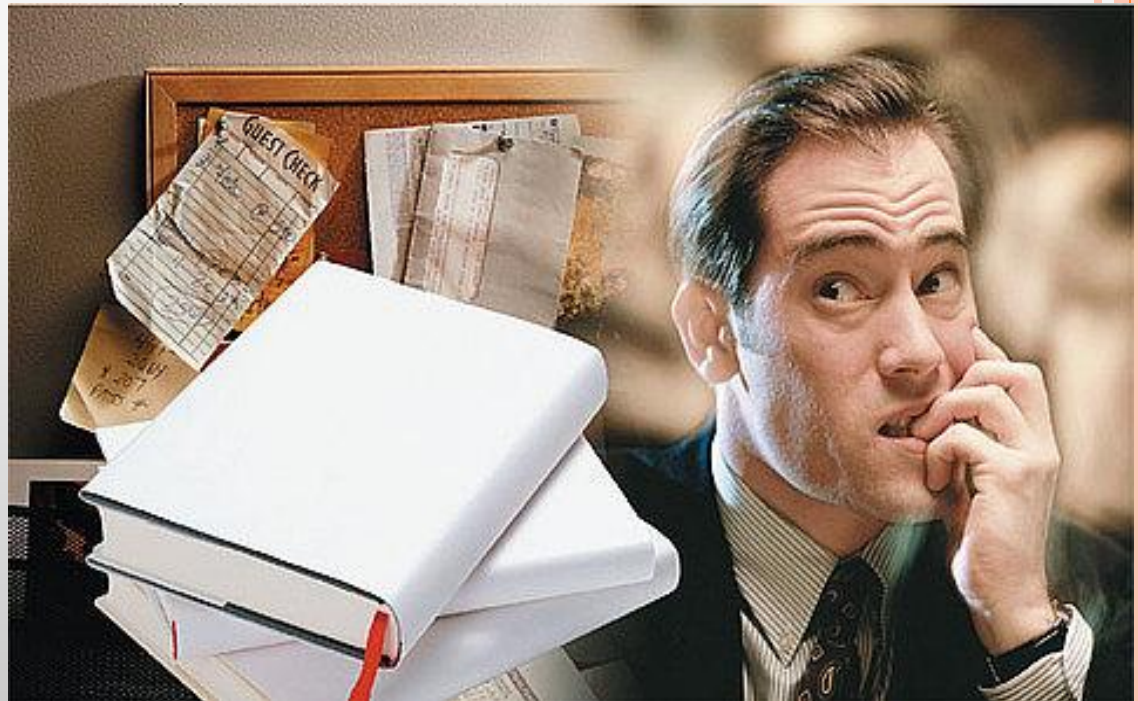
Податкова політика – це система заходів, які провадяться Урядом країни, по вирішенню певних короткострокових та довгострокових завдань, які стоять перед суспільством, за допомогою системи оподаткування країни.

Довгострокові завдання – економічний ріст, зменшення безробіття, ріст рівня благополуччя.

Короткострокові завдання – наповнення державного бюджету, досягнення його збалансованості, стимулювання інвестиційної діяльності тощо.

*Важливою умовою ефективної
податкової політики є її
стабільність і
передбачуваність, завдяки
чому у підприємств виникає
можливість планувати
господарську діяльність та
правильно оцінювати
ефективність
прийнятих рішень.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власюк Н. І., Мединська Т. В. Податкова система: Навч.посібник. – К.: Магнолія, 2012. – 424 с.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI
3. Сідельникова Л. П., Костіна Н. М. Податкова система: Навч.посібник. —Київ: Ліра-К, 2013. — 604 с.
4. Податкова система / За заг. редакцією. В. Л. Андрущенко/ навчальний посібник, 2015 - 416 с.

